

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De liberalitate. Quæstio 117.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

De Liberalitate, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de liberalitate, & vitij oppositis, scilicet auaritia & prodigialitate.

¶ Circa liberalitatem autem queruntur sex.

¶ Primo, utrum liberalitas sit virtus?

¶ Secundo, quæ sit materia eius.

¶ Tertio, de actu ipsius.

¶ Quarto, utrum magis ad eum dare, quam accipere pertineat?

¶ Quinto, utrum liberalitas sit pars iustitiæ?

¶ Sexto, de comparatione eius ad alias virtutes.

ARTIC. I.

Utum liberalitas sit virtus?

390

2. Cor. 8.

1e. 1. co. 1.

fn. Et 2.

et. h. 1e. 8.

li. 4. c. 1.

anie me.

10. 5.

li. 1. c. 8.

ad. fi. 10. 5

li. 4. c. 1.

paulo an

te med.

10m. 5.

li. 1. c. 30

circa pri

cip. 10. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit virtus. Nulla enim virtus contrariatur naturali inclinationi. Inclination autem naturalis est ad hoc, ut aliquis plus sibi quam alijs provideat: cuius contrarium pertinet ad liberalem: quia, ut Philosophus dicit in 4. Ethic. * Liberalis est non respicere ad seipsum, ita quod sibi minora derelinquit. Ergo liberalitas non est virtus.

¶ 2. Præterea, Per diuitias homo suam vitam sustentat, & ad felicitatem diuitiæ, organicè deseruiunt, ut dicitur in 1. Ethic. * Cùm ergo omnis virtus ordinetur ad felicitatem, videtur quod liberalis non sit virtuosus: de quo Philosophus * dicit in 4. Ethic. quod non est acceptius pecuniæ, neque custoditius, sed emissius.

¶ 3. Præterea, Virtutes habent connexionem ad inuicem. Sed liberalitas non videtur connexa alijs virtutibus. Multi enim sunt virtuosus, qui non possunt esse liberales, quia non habent quod dent. Multi etiam liberaliter dant vel expendunt, qui tamen alias sunt vitiosi. Ergo liberalitas non est virtus.

SED contra est, quod Ambrosius dicit * in 1. de Offic. quod in euangelio multas disciplinas accipi-

10110

mus iustæ liberalitatis. Sed in euangelio non docentur nisi ea, quæ ad virtutem pertinent. Ergo liberalitas est virtus.

RESPONDEO: dicendum, quod sicut Augustinus dicit * in lib. de liber. arb. bene vti his quibus male vti possumus, pertinet ad virtutem. Possumus autem bene & male vti non solum his, quæ intra nos sunt; pura potentijs, & passionibus animæ: sed etiam his, quæ extra nos sunt, scilicet rebus huius mundi concessis nobis ad sustentationem vitæ. Et ideo cum bene vti his rebus pertineat ad liberalitatem, consequens est quod liberalitas virtus sit.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut * Ambrosius, & Basilus dicunt, superabundantia diuitiarum datur aliquibus à Deo, ut meritum bonæ dispensationis acquirant. Pauca autem vni sufficiunt: & ideo liberalis plura laudabiliter in alios expendit, quàm in seipsum. Debet autem homo semper magis sibi providere in spiritualibus bonis, in quibus vnusquisque sibi præcipuè subuenire potest. Et tamen in rebus temporalibus non pertinet ad liberalem, ut sic alijs intendat, quod omnino se & suos despiciat. Vnde Ambrosius dicit * in 1. de Officijs, Est illa probanda liberalitas, ut proximos seminis tui non despicias, si egere cognoscas.

Ad secundum dicendum, quod ad liberalem non pertinet sic diuitias emittere, ut non sibi remaneat vnde sustentetur, & vnde virtutis opera exequatur, quibus ad felicitatem peruenitur. Vnde Philosophus dicit * in 4. Ethicor. quod liberalis non negliget propria, volens per hoc quibusdam sufficere. Et Ambrosius dicit † in lib. de Offic. quod Deus non vult simul effundi opes, sed dispensari. Nisi fortè ut Heliseus, qui boues suos occidit & pauperes ex eo quod habuit, ut nulla cura teneretur domestica: quod pertinet ad statum perfectionis spiritualis vitæ, de quo infra dicetur *. Est tamen sciendum, quod hoc ipsum quod est sua libera-

li. 2. c. 19.
circa præ.
cip. 19. 1.

Amb. in
ser. 31. 19.
3. Et Bas.
in ser. ad
diuites
auaros.

li. 1. c. 30.
circa præ.
cip. 30. 1.

c. 1. ante
me. 10. 5.
li. 1. c. 30.
circa me.
diu. 10. 1.

q. 184. c.
186. a. 3.
præcipuè.
liter

liter largiri, in quantum est actus virtutis, ad beatitudinem ordinatur.

Ad tertium dicendum, quod sicut Philosoph. dicit in 4. Ethic. * illi qui consumunt multas res in intemperantijs, non sunt liberales, sed prodigi. Et similiter quicumque effundit quæ habet, propter quæcunque alia peccata. Vnde & Ambros. * dicit in 1. de Offic. Si adiuues eum, qui possessiones aliorum eripere conatur, non probatur largitas. Nec illa perfecta est liberalitas, si iactantiæ causa magis quam misericordiæ largiaris. Et ideo illi qui carent alijs virtutibus, licet in aliqua mala opera multa expendant, non sunt liberales. Nihil etiam prohibet aliquos multa in bonos vsus expendere, & habitum liberalitatis non habere: sicut & aliarum virtutum opera faciunt homines, antequam habitum virtutis habeant, licet non eodem modo quo virtuosus, vt supra dictum est *. Similiter etiam nihil prohibet aliquos virtuosos, licet sint pauperes, esse liberales. Vnde Philosophus dicit 4. Ethic. † Secundum substantiam, id est, facultatem diuitiarum, liberalitas dicitur. Non enim consistit in multitudine datorum, sed in dantis habitu. Et Ambros. dicit * in 1. de Offic. quod affectus diuitem collationem, aut pauperem facit, & pretium rebus imponit.

ARTIC. II.

Verum liberalitas sit circa pecunias?

591
Inf. ar. 3.
Et 1. 2. q. 60. ar. 5.
10. q. 13. a. 1. co. fi.
Et 4. eth. co. 1. fin.
** c. 1. 10. 5.*
† c. 5. 6. 10. 5.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit circa pecunias. Omnis enim virtus moralis est circa operationes, vel passiones. Esse autem circa operationes, est proprium iustitiæ, vt dicitur in 5. Ethic. * Ergo cum liberalitas sit virtus moralis, videtur quod sit circa passiones, & non circa pecunias.

‡ 2. Preterea, Ad liberalem pertinet quarumcumque diuitiarum vsus. Sed diuitiæ naturales sunt veriores quam diuitiæ artificiales, quæ in pecunijs consistunt: vt patet per Philosophum † in 1. Politic.

tic. † Ergo liberalitas non est principaliter circa pecunias.

¶ 3 Præterea, Diuersarum virtutum diuersæ sunt materiæ: quia habitus distinguuntur secundum obiecta. Sed res exteriores sunt materiæ iustitiæ distributiæ & commutatiuæ. Ergo non sunt materia liberalitatis.

SED contra est, quod Philosophus * dicit in 4. Ethic. quod liberalitas videtur esse medietas quædam circa pecunias. *c. 1. circa med. 10. 5*

RESPONDEO dicendum, quod secundum Philosophum * in 4. Ethic. ad liberalem pertinet emissiuum esse. Vnde & alio nomine liberalitas, largitas nominatur: quia quod largum est, non est retentiuum, sed est emissiuum. Et ad hoc idem pertinere videtur etiam nomen liberalitatis. Cum enim aliquis a se emitte, quodammodo illud à sua custodia & dominio liberat, & animum suum ab eius affectu liberum esse ostendit. Ea verò quæ emittenda sunt ab vno homine in alium, sunt bona possessa quæ nomine pecuniæ significantur. Et ideo propria materia liberalitatis est pecunia, **c. 1. 10. 5*

Ad primum ergo dicendum, quod sicut * dictum est, liberalitas non attenditur in quantitate dati, sed in affectu dantis. Affectus autem dantis disponitur secundum passiones amoris & concupiscentiæ, & per consequens delectationis & tristitiæ, ad ea quæ dantur. Et ideo immediata materia liberalitatis sunt interiores passiones. Sed pecunia exterior est obiectum ipsarum passionum. *In sol ad arg. 3. p. 1. art.*

Ad secundum dicendum, quod sicut August. dicit * in lib. de Disciplina Christ. Totum quicquid homines in terra habent, & omnia quorum sunt domini, pecunia vocatur: quia antiqui, quæ habebant, in pecoribus habebant. Et Philosophus dicit * in 4. Ethic. quod pecunias omnia dicimus, quorum dignitas numismate mensuratur. **cap. 1. a med. 10. 9*

Ad tertium dicendum, quod iustitia constituit **in prin. lib. 10. 5.*
 sec. Sec. Vol. 13. Si æqua-

642 QVÆST. CXVII. ART. III.
æqualitatem in istis exterioribus rebus. Non autem ad eam propriè pertinet moderari interiores passionés. Vnde aliter pecunia est materia liberalitatis, & aliter iustitiæ.

ARTIC. III.

Virum uti pecunia sit actus liberalitatis?

592
Inf a 4.
Et quo 5
a. 23. ad
1. Et 4.
Et co. 4.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd uti pecunia non sit actus liberalitatis. Diverfarum enim virtutum diversi sunt actus. Sed uti pecunia convenit alijs virtutibus, sicut iustitiæ & magnificentiæ. Non ergo est proprius actus liberalitatis.

¶ 2 Præterea, Ad liberalitatem non solum pertinet dare, sed etiam accipere & custodire. Sed acceptio & custodia non videntur ad usum pecuniæ pertinere. Ergo inconuenienter dicitur proprius actus liberalitatis vsus pecuniæ.

¶ 3 Præterea, vsus pecuniæ non solum consistit in hoc quòd pecunia detur, sed in hoc quòd expendatur. Sed expendere pecuniam refertur ad ipsum expendentem: & sic non videtur esse actus liberalitatis. Dicit enim Seneca * in 5. de Beneficijs, Non est liberalis aliquis ex hoc quòd sibi donat. Ergo non quilibet vsus pecuniæ pertinet ad liberalitatem.

¶ SED contra est, quòd Philosoph. * dicit in 4. Ethic. Vnoquoque optimè utitur qui habet circa singula virtutem. Diuitijs ergo utitur optimè qui habet circa pecunias virtutem. Iste autem est liberalis. Ergo bonus vsus pecuniarum est actus liberalitatis.

RESPONDEO dicendum, quòd species actus sumitur ex obiecto, ut supra habitum est *. Obiectum autem, siue materia liberalitatis est pecunia, & quicquid pecunia mensurari potest, ut dictum est †. Et quia qualibet virtus conuenienter se habet ad suum obiectum, consequens est, ut cum liberalitas sit virtus, actus eius sit proportionatus pecuniæ. Pecunia autem cadit sub ratione bonorum vtilium: quia omnia exteriora bona ad usum hominis sunt ordinata,

e. 1. non
multū a
prin. 10. 5

1. 2. q. 18
ar 2.
art. princ.
ad 2. arg.

nata. Et idèd actus proprius liberalitatis est pecunia, vel diuitijs vti.

Ad primum ergo dicendum, quòd ad liberalitatem pertinet bene vti diuitijs, in quantum huiusmodi: eo quòd diuitiz sunt propria materia liberalitatis. Ad iustitiam autem pertinet vti diuitijs secundum aliam rationem, scilicet secundum rationem debiti: prout scilicet res exterior debetur alteri. Ad magnificenciam autem pertinet vti diuitijs secundum quendam specialem rationem, id est, secundum quòd assumuntur in alicuius operis magni expletionem. Vnde & magnificencia quodammodo se habet ex additione ad liberalitatem, vt infra dicitur*.

Ad secundum dicendum, quòd ad virtuosum pertinet non solum conuenienter vti sua materia vel instrumento, sed etiam præparare opportunitates ad bene vteridum. Sicut ad fortitudinem militis pertinet non solum exercere gladium in hostes, sed etiam exacuere gladium, & in vagina conseruare. Sic etiam ad liberalitatem pertinet non solum vti pecunia, sed etiam eam præparare & conseruare ad idoneum vsum. * 9. 134.

Ad tertium dicendum, quòd sicut dictum est*, *ar. prac. ad 1. et 3* propinqua materia liberalitatis sunt interiores passiones, secundum quas homo afficitur circa pecuniam. Et idèd ad liberalitatem pertinet præcipuè, vt homo propter inordinatam affectionem ad pecuniam non prohibeatur à quocumque debito vsu eius. Est autem duplex vsus pecuniæ. Vnus, ad seipsum, qui videtur ad sumptus vel expensas pertinere. Alius autem, quo quis vtitur ad alios, qui pertinet ad dationes. Et idèd ad liberalitatem pertinet, vt neque propter immoderatum amorem pecuniæ aliquis impediat a conuenientibus expensis, neque a conuenientibus dationibus. Vnde circa dationes & sumptus liberalitas consistit, secundum* Philosophum in 4. ** 2. 1. 20. 5* Ethic. Verbum autem Senecæ est intelligendum de

Sf 2 libe-

644 QVÆST. CXVII. ART. IV.
liberalitate, secundum quod se habet ad dationes.
Non enim dicitur aliquis liberalis ex hoc quod sibi
aliquis donat.

ARTIC. IV.

593
Inf 9. 119
a. 1. ad 2
et 3 Et 4
eth. co. 3.

c. 1. ante
med to. 5

Ibid.

lib. 4. c. 1.
tom. 5.

Ibid.

Virum ad liberalem maximè pertineat dare?

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quòd ad libera-
ralem non maximè pertineat dare. Liberalitas
enim à prudentia dirigitur, sicut & qualibet alia vir-
tus moralis. Sed maximè videtur ad prudentiam
pertinere diuitias conferuare. Vnde & Philosoph. di-
cit in 4. Ethic. * quòd illi qui non acquirerunt pecu-
niam, sed susceperunt acquisitam ab alijs, liberalius
eam expendunt, quia sunt inexpertri indigentia. Er-
go videtur quòd dare non maximè pertineat ad libe-
ralem.

¶ 2 Præterea, De hoc quòd aliquis maximè inten-
dit, nullus tristatur, neque ab eo cessat. Sed libera-
lis quandoque tristatur de his quæ dedit, neque etiam
dat omnibus, vt dicitur in 4. Ethic. * Ergo ad libera-
lem non maximè pertinet dare.

¶ 3 Præterea, Ad illud implendum quòd quis ma-
ximè intendit, homo vitur vijs quibus potest. Sed libe-
ralis non est petitiuus, vt Philosoph. * dicit in 4.
Ethic. cum per hoc posset sibi præparare facultatem
alijs donandi. Ergo videtur, quòd maximè non inten-
dat ad dandum.

¶ 4 Præterea, Magis homo obligatur ad hoc quòd
prouideat sibi quàm alijs. Sed expendendo aliquid,
prouidet sibi; dando autem, prouidet alijs. Ergo ad libe-
ralem magis pertinet expendere, quàm dare.

S E D contra est, quòd Philos. * dicit in 4. Ethic.
quòd liberalis est superabundare in datione.

R E S P O N D E O dicendum, quòd proprium est
liberalis vti pecunia. Vfus autem pecuniæ est in emis-
sione ipsius. Nam acquisitio pecuniæ magis assimilatur
generationi, quàm vsui. Custodia verò pecuniæ, in-
quantum ordinatur ad facultatem vtendi, assimilatur
habitu. Emissio autem alicuius rei, quanto fit ad ali-
quid

quid distantius, tanto à maiori virtute procedit: sicut patet in his quæ proijciuntur. Et ideò ex maiori virtute procedit quòd aliquis emittat pecuniam dando eam alijs, quàm expendendo eam circa seipsum. Proprium est autem virtutis, vt præcisè tendat in id quod perfectius est. Nam virtus est perfectio quædam, vt dicitur in 7. Phys. * Et ideò liberalis maximè laudatur ex datione.

*li. 7. com.
27. to. 2.*

Ad primum ergo dicendum, quòd ad prudentiam pertinet custodire pecuniam, ne surripiatur, aut inutiliter expendatur. Sed utiliter eam expendere non est minoris prudentiæ, quàm utiliter eam conseruare, sed maioris: quia plura sunt attendenda circa vsum pecuniæ, qui assimilatur motui, quàm circa conseruationem, quæ assimilatur quieti. Quod autem illi qui susceperunt pecunias ab alijs acquisite, liberalius expendit, quasi existentes inopiæ inexperti: si propter solâ hanc inexperientiam liberaliter expendere, non haberent virtutem liberalitatis. Sed quandoque huiusmodi inexperientia se habet solum sicut tollens impedimentum liberalitatis, ita quòd promptius liberaliter agat. Timor enim inopiæ ex eius experientia procedens, impedit quandoque eos qui acquisierunt pecuniam, ne eam consumant liberaliter agendo. Et similiter amor, quo eam amant, tamquam proprium effectum, vt Philosoph. dicit * in 4. Ethic.

*l. 4. c. 1. a
m. to. 5.
in corp.
ar. 2. ar.
prac.*

Ad secundum dicendum, quòd sicut ÷ dictum est, ad liberalitatem pertinet cõuenienter vti pecunia, & per consequens conuenienter dare: quod est quidam pecuniæ vsus. Quælibet autem virtus tristatur de contrario sui actus, & vitat eius impedimenta. Ei autem quod est conuenienter dare, duo opponuntur, scilicet non dare quod conuenienter est dandum, & dare aliquid inconuenienter. Vnde de vtroque tristatur liberalis: sed de primo magis, quia plus opponitur proprio actui: & ideò etiam non dat omnibus. Impediretur enim actus eius si quibuslibet daret. Non enim haberet vnde alijs daret, quibus dare conuenit.

Sf 3 Ad

Ad tertium dicendum, quòd dare & accipere se habent, sicut agere & pati. Non est autem idem principium agendi & patiendi. Vnde quia liberalitas est principium dationis, non pertinet ad liberalem, vt sic promptus ad recipiendum, & multo minus ad petendum. Vnde versus,

*Si quis in hoc mundo vult multis gratus haberi,
Det, capiat, quarat, plurima, pauca, nihil.*

Ordinat autem ad dandum aliqua secundum conuenientiam liberalitatis, scilicet fructus propriarum possessionum, quos sollicitè procurat, vt eis liberaliter vtatur.

594

Sup. q. 58

ar. 12. ad

1. & q.

117. a. 2.

ad 3. &

a. 3. ad 2.

Et inf. q.

157. a. 1.

cor. et 3.

d. 27. q. 2.

a. 4. q. 2.

cor. Et

ma q. 13.

a. 1. cor.

fn.

* q. 58. a.

9. et 1. 2.

q. 60. a. 1.

2. & 3.

† a. prac.

ad 2.

* q. 30. &

31.

Amb. li.

1. de Off.

c. 28. in

prin. to. 1

Ad quartum dicendum, quòd ad expendendum in seipsum natura inclinatur. Vnde hoc quòd pecuniam quis perfundat in alios, pertinet proprie ad virtutem.

ARTIC. V.

Vtrum liberalitas sit pars iustitia?

AD quintum sic proceditur. Videtur, quòd liberalitas non sit pars iustitiæ. Iustitia enim respicit debitum. Sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur. Ergo liberalitas non est pars iustitiæ, sed ei repugnat.

¶ 2. Præterea, iustitia est circa operationes, vt supra habitum est *. Sed liberalitas est præcipue circa amorem, & concupiscentiam pecuniarum, quæ sunt passiones. Ergo magis videtur liberalitas ad temperantiam pertinere, quàm ad iusticiam.

¶ 3. Præterea, ad liberalitatem pertinet præcipue conuenienter dare, vt dictum est †. Sed conuenienter dare pertinet ad beneficentiam & misericordiam, quæ pertinent ad charitatem, vt supra dictum est *. Ergo liberalitas magis est pars charitatis, quàm iustitiæ.

SED contra est, quod Ambrosius † dicit in 1. de officijs, iustitia ad societatem generis humani refertur. Societatis enim ratio diuiditur in duas partes, iusticiam scilicet, & beneficentiam, quam eandem libe-

liberalitatem, aut benignitatem vocant. Ergo liberalitas ad iustitiam pertinet.

RESPONDEO dicendum, quod liberalitas non est species iustitiæ: quia iustitia exhibet alteri quod est eius, sed liberalitas exhibet id quod suum est. Habet tamen quandam convenientiam cum iustitia in duobus. Primò quidem, quia principaliter est ad alterum, sicut & iustitia. Secundò, quia est circa res exteriores, sicut & iustitia, licet secundum aliam rationem, ut dictum est *. Et ideo liberalitas à quibusdam ponitur pars iustitiæ, sicut virtus annexa ei ut principali.

Ad primum ergo dicendum, quod liberalitas, etsi non attendat debitum legale quod attendit iustitia, attendit tamen debitum quoddam morale, quod attenditur ex quadam ipsius decencia, non ex hoc quod sit alteri obligatus: unde minimum habet de ratione debiti.

Ad secundum dicendum, quod temperantia est circa concupiscentias corporalium delectationum. Concupiscentia autem pecuniæ & delectatio, non est corporalis, sed magis animalis: unde liberalitas non pertinet propriè ad temperantiam.

Ad tertium dicendum, quod datio beneficentiæ & misericordiæ procedit ex eo quod homo est aliquo modo affectus circa eum, cui dat. Et ideo talis datio pertinet ad charitatem siue ad amicitiam. Sed datio liberalitatis provenit ex eo, quod dans est aliquo modo affectus circa pecuniam, dum eam non concupiscit, neque amat: unde etiam non solum amicis, sed etiam ignotis dat quando oportet. Unde non pertinet ad charitatem, sed magis ad iustitiam, quæ est circa res exteriores.

ARTIC. VI.

Utrum liberalitas sit maxima virtutum?

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod liberalitas sit maxima virtutum. Omnis enim virtus hominis est quædam similitudo diuinæ bonitatis. Sed per liberalitatem homo maximè assimilatur Deo, qui dat omnibus

§ 4 nibus

* Hic in cor. 6. a. 2. huius q. ad 3.

595

nibus affluenter, & non improperat, ut dicitur Iac. 2. Ergo liberalitas est maxima virtutum.

li 6. c 8.

parū an-

te med.

10. 3.

† c. 4. in

princ.

* Ambr.

li. 1. c. 28

circa pri

cip. 10. 1.

li. 2. prof.

5.

* l. 4. c. 1.

aliquan-

tulum a

pri. 10. 5.

† li. 1. c.

28. circa

prin. 10. 1

li. 1. Rhe.

c. 9. non

multū a

pri. 10. 6.

¶ 2 Præterea, Secundum August. in 6. de Trinit. * In his quæ non mole magna sunt, idem est esse maius quod melius. Sed ratio bonitatis maximè videtur ad liberalitatem pertinere: quia bonum diffusivum est, ut patet per † Dionys. 4. cap. de div. nomin. Vnde & Ambros. dicit * in 1. de Officijs, quod iustitia censuram tenet, liberalitas bonitatem. Ergo liberalitas est maxima virtutum.

¶ 3 Præterea, Homines honorantur, & amantur propter virtutem. Sed Boetius † dicit in lib. de consolat. Largitas maximè claros facit. Et Philosophus dicit * in 4. Ethic. quod inter virtuosos maximè liberales amantur. Ergo liberalitas est maxima virtutum.

SED contra est, quod Ambros. † dicit in lib. de Officijs, quod iustitia excelsior videtur liberalitate, sed liberalitas gratior, Philosophus etiam dicit * in 1. Rhetori. quod fortes & iusti maximè honorantur, & post eos liberales.

RESPONDEO dicendum, quod quilibet virtus tendit in aliquod bonum. Vnde quanto aliqua virtus in maius bonum tendit, tanto melior est. Liberalitas autem tendit in aliquod bonum dupliciter. Vno modo, primò & per se. Alio modo, ex consequenti. Primo quidem & per se, tendit ad ordinandum propriam affectionem circa possessionem pecuniarum, & usum. Et sic secundum hoc præfertur liberalitati, & temperantia, quæ moderatur & concupiscentias & delectationes pertinentes ad proprium corpus: & fortitudo, & iustitia, quæ ordinantur quodammodo in bonum commune, una quidem tempore pacis, alia verò tempore belli. Et omnibus præferuntur virtutes, quæ ordinant in bonum divinum. Nam bonum divinum præeminet cuilibet bono humano. Et in bonis humanis bonum publicum præeminet bono privato, in quibus bonum corporis præeminet bono

bono exteriorum rerum. Alio modo ordinatur liberalitas ad aliquod bonum ex consequenti. Et secundum hoc liberalitas ordinatur in omnia bona prædicta. Ex hoc enim quod homo non est amatius pecuniæ, sequitur quod de facili utatur ea & ad seipsum, & ad utilitatem aliorum, & ad honorem Dei. Et secundum hoc habet quamdam excellentiam, ex hoc quod utilis est ad multa. Quia tamen vnumquodque magis iudicatur secundum id quod primo, & per se competit ei, quam secundum id quod consequenter se habet; ideo dicendum est liberalitatem non esse maximam virtutum.

Ad primum ergo dicendum, quod datio diuina, prouenit ex eo quod amat homines, quibus dat; non autem ex eo quod afficiatur ad ea quæ dat. Et ideo magis videtur pertinere ad charitatem, quæ est maxima virtutum, quam ad liberalitatem.

Ad secundum dicendum, quod quælibet virtus participat rationem boni, quantum ad emissionem proprii actus. Actus autem quarundam aliarum virtutum meliores sunt pecuniæ, quam emittit liberalis.

Ad tertium dicendum, quod liberales maximè amantur, non quidem amicitia honesti, quasi sint meliores; sed amicitia utilis, quia sunt utiliores in exterioribus bonis quæ communiter homines maximè cupiunt. Et etiam propter eandem causam clari redduntur.

QVÆST. CXVIII.

De vitijs liberalitati oppositis: & primò, de auaritia, in octo articulos diuisa.

Deinde considerandum est de vitijs oppositis liberalitati. Et primo de auaritia. Secundo, de prodigalitate.

- ¶ Circa primum quærentur octo.
- ¶ Primo, verum auaritia sit peccatum?
- ¶ Secundo, verum sit speciale peccatum?
- ¶ Tertio, cui virtuti opponatur.
- ¶ Quarto, verum sit peccatum mortale?
- ¶ Quinto,